

Avdelning

Avdelningen för verksamhetsstöd

Handläggare

Agnes Ers

08-563 086 67

agnes.ers@uka.se

Sammanfattning av svaren på UKÄ:s remiss Kvalitetssäkring av forskning - rapportering av ett regeringsuppdrag (2018:2)

Ovanstående rapport är UKÄ:s redovisning av regeringsuppdraget att vidareutveckla det nationella systemet för kvalitetssäkring så att det omfattar även kvalitetssäkring av forskning (U2017/03010/UH). UKÄ sände ut rapporten på remiss till lärosäten, övriga berörda myndigheter, företrädare för högskolesektorn, studenter och arbetsliv, forskningsfinansiärer, övriga aktörer samt våra nordiska systemmyndigheter den 18 april 2018. I rapporten redogör UKÄ för de Anpassningar av det nationella kvalitetssäkringssystemet som bedöms vara behövliga med anledning av uppdraget. I remissen låg att UKÄ ville ha synpunkter på bedömningarna av hur forskningens kvalitetssäkring kan inkluderas i nuvarande systems olika komponenter, och gällande fortsatt utvecklingsarbete.

Totalt 55 remissinstanser har inkommit med synpunkter. Av dem är 33 lärosäten, fyra statliga forskningsråd, två statliga myndigheter, tio arbetslivs- och studentorganisationer och fyra intresseorganisationer (se bilaga).

Här följer en sammanfattning av de synpunkter som kommit in.

Lärosätenas kvalitetsansvar för forskning

UKÄ:s bedömning: Huvudansvaret för att forskningen håller hög kvalitet vilar på lärosätet och UKÄ:s uppgift är att, genom sina granskningar, säkerställa att lärosätet tar detta ansvar och främjar hög forskningskvalitet.

Remissinstanserna ställer sig med få undantag positiva till, och vill ibland ytterligare inskräpa, grundförutsättningarna: att huvudansvaret för forskningens kvalitet vilar på lärosätena själva, och att UKÄ:s granskningar ska fokusera på lärosätenas system för kvalitetssäkring av forskning, inte på forskningens kvalitet i sig.

Integreringen i kvalitetssäkringssystemet

UKÄ:s bedömning: Granskning av forskningens och utbildningens kvalitetssäkring bör ske inom ramarna för komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

UKÄ gör bedömningen att samma bedömningsområden som används för att granska högre utbildning kan användas för att granska forskning.

UKÄ gör bedömningen att nya bedömningsgrunder kommer att behöva utvecklas för forskningens kvalitetssäkring.

UKÄ gör bedömningen att en separat vägledning för forskningens kvalitetssäkring bör arbetas fram. UKÄ gör vidare bedömningen att granskningen av forskningens kvalitetssäkring bör ske utifrån en separat självvärdering och bedömningen motiveras i en separat rapport. Remissinstanserna instämmer i UKÄ:s bedömning att granskningen av forskningens och utbildningens kvalitetssäkring i huvudsak bör ske inom komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

UKÄ gör också bedömningen att delar av forskningens kvalitetssäkring kan bli föremål för en tematisk utvärdering, och att det bör utredas vidare vilka delar som i så fall skulle vara lämpliga och vilka metoder som skulle användas. Några remissinstanser vänder sig emot att använda komponenten tematiska utvärderingar, medan andra tvärtom förespråkar tematiska utvärderingar.

Många remissinstanser instämmer i UKÄ:s bedömning att samma, eller i stort sett samma, bedömningsområden som används för att granska utbildning kan användas för att granska forskning. Flera betonar dock vikten av att ta hänsyn till att utbildning och forskning skiljer sig åt på flera grundläggande sätt, och menar att en mer djupgående och kritisk analys av områdenas relevans för forskning behöver göras för att säkra rätt fokus i kommande granskningar och att de aspekter som är relevanta för forskning verkligen täcks in. Flera bejakar därför också UKÄ:s bedömning att nya bedömningsgrunder behöver utvecklas för forskningens kvalitetssäkring. Även i detta sammanhang poängteras vikten av att nya bedömningsgrunder tas fram utifrån en grundlig analys av vilka faktorer som leder till hög forskningskvalitet, och att bedömningsgrunderna verkligen anpassas så att rätt saker granskas.

De flesta remissinstanser är positiva till samtidiga men parallella granskningar av lärosätenas kvalitetssäkring av utbildning respektive forskning. En majoritet delar UKÄ:s bedömning att det kräver separata vägledningar, självvärderingar och bedömningsrapporter. Den vanligaste åsikten är också att de olika granskningarna bör ha olika men överlappande bedömningsgrupper. Men flera anser att det vore bättre med sammanhållna dokument, och att granskningarna bör ske integrerat – eller åtminstone att detta bör vara en valmöjlighet för det enskilda lärosätet. I synnerhet gäller detta lärosäten som redan har utarbetat sammanhållna system för kvalitetssäkring av utbildning och forskning.

Nationellt ramverk

UKÄ:s bedömning: UKÄ ser positivt på framtagandet av ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning och anser att ansvaret vilar på lärosätena

De flesta remissinstanserna ställer sig positiva till att ett nationellt ramverk tas fram, eller att försök till att ta fram ett sådant görs. Det ses också som bra att det är lärosätena som ska ha ansvaret för detta. Några reflektioner görs också. En är att det är viktigt att ramverket utarbetas i tätt samspel mellan sektorn och UKÄ så att kopplingen mellan ramverket och UKÄ:s kvalitetssäkringssystem säkras. Det krävs också noggrann analys av hur ett ramverk skulle förhålla sig till UKÄ:s bedömningsområden och bedömningsgrunder. Ytterligare en reflektion är att ett nationellt ramverk riskerar att bli styrande för hur lärosätena bygger upp sina interna kvalitetssäkringssystem för forskning, vilket vore olyckligt.

Det finns även remissinstanser som är skeptiska till att ett nationellt ramverk utarbetas. De menar att det redan finns så starka kvalitetssäkringsmekanismer inbyggda i den kollegiala granskningen att behoven av gemensamma standards är långtifrån desamma inom forskning som inom utbildning. På forskningssidan finns inte heller samma behov att skapa enhetlighet, menar man.

Jämställdhet

UKÄ:s bedömning: Jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga som bör granskas inom ramarna för uppdraget att kvalitetssäkra forskning

Remissinstanserna instämmer överlag i att jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga. Flera anser dock att det inte bör vara ett eget separat bedömningsområde utan att det i linje med strategin jämställdhetsintegrering bör integreras i alla delar av systemet. En åsikt är också att jämställdhet är ett politiskt mål som bör följas upp i annan ordning, i synnerhet som lärosätena sedan en tid har fått i uppdrag av regeringen att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet inom ramen för Jämställdhet i högskolor och universitet, JiHU.

Student- och doktorandperspektiv

UKÄ:s bedömning: Ett student- och doktorandperspektiv bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring

Av de remissinstanser som kommenterar denna bedömning är samtliga positiva till att inkludera ett doktorandperspektiv i granskningarna. Däremot är flera tveksamma till om det verkligen är nödvändigt att ha ett studentperspektiv i granskningen av forskningens kvalitetssäkring. En tydlighet i hur UKÄ definierar ”student- och doktorandperspektiv” respektive ”student- och doktorandinflytande” efterlyses, då dessa begrepp ofta blandas ihop. En remissinstans föreslår att student- och doktorandperspektivet slopas och ersätts av ett forskarperspektiv. I ett svar påtalas också risken för att det är svårt att få till en studentinlaga på små högskolor med små studentkårer, och att UKÄ därför bör överväga att samla in studenters och doktoranders röster på annat sätt, exempelvis vid arbetet med självvärderingen.

Arbetsliv och samverkan

UKÄ:s bedömning: Forskningens samverkan och forskningens nyttiggörande bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring

Många av remissinstanserna instämmer i UKÄ:s bedömning, men påpekar också att samverkan måste förstås i vid mening: samverkan är inte lika med arbetslivsperspektiv – det bör breddas till att inbegripa hela samhället. Kopplingen mellan arbetsliv och forskning är inte lika självklar som mellan utbildning och arbetsliv, är en synpunkt. Relationen mellan forskningens nyttiggörande och forskningens kvalitet kan vara problematisk; hänsyn måste här tas till de olikheter som finns mellan olika forskningsområdets syfte och mål.

Nyttiggörandet av forskningen är centralt och bör betonas mer, menar flera. Samtidigt betonas också att samverkan handlar om kompetensutveckling och det livslånga lärandet och att lärosätena bör ha kvalitetssäkringssystem som ger goda förutsättningar för att möta snabba förändringar i omvärlden gällande detta.

En åsikt är att samverkan inte bör vara ett separat bedömningsområde utan bör inkluderas i de olika verksamhetsgrenarnas kvalitetssäkring vid lärosätena eftersom samverkan är integrerad i både utbildning och forskning. Vikten av att se samverkan som kontextberoende, och att beakta och erkänna olikheter mellan lärosäten betonats av flera och att granskningen av nyttiggörande bör fokusera på de processer som stödjer och följer upp nyttiggörande vid lärosätena, snarare än nyttiggörandet i sig – eftersom det handlar om långsiktigt arbete. Några remissinstanser tillstyrker förslaget om tematisk utvärdering om samverkan och behovet av samverkanskompetens i bedömargrupperna tas också upp. Flera tar upp behovet av att UKÄ utvecklar sina definitioner och sin metod för att granska lärosätenas kvalitetssäkring av samverkan inom forskning.

Bedömningsunderlag

UKÄ:s bedömning: UKÄ:s granskningar av forskningens kvalitetssäkring bör bygga på såväl kvantitativa som kvalitativa underlag

Många instämmer i UKÄ:s bedömning att både kvantitativa och kvalitativa underlag ska ingå i granskningarna och att en princip ska vara att främst utgå från befintligt material. Det finns dock en farhåga bland remissinstanserna att det kvantitativa underlaget kan komma att användas för att granska forskningens kvalitet i sig, och man betonar vikten av att det är lärosätenas analys och förhållningssätt till de kvantitativa uppgifterna som ska vara föremål för bedömning snarare än indikatorerna i sig. Några remissinstanser manar till en generell försiktighet i användandet av kvantitativt material, t ex att bryta ner de indikatorer som VR (i samarbete med UKÄ) har utarbetat för uppföljning av forskning på nationell nivå. En synpunkt som förs fram är också att humaniora, vårdvetenskap, vissa samhällsvetenskaper och konstnärlig forskning missgynnas av kvantitativa mätmetoder såsom bibliometri.

Bedömargrupper

UKÄ:s bedömning: Granskning av forskningens kvalitetssäkring bör göras av oberoende bedömargrupper bestående av sakkunniga från högskolesektorn samt representanter för studenter, doktorander och arbetsliv

De flesta remissinstanser instämmer i UKÄ:s bedömning. Flera påpekar vikten av att personer med kompetens inom systematiskt kvalitetssäkringsarbete i högskolesektorn ingår i bedömargrupperna. Flera välkomnar också internationella bedömare, inte minst eftersom det är av högsta vikt att undvika jäv. Som tidigare nämnts anser många, men inte alla, att det bästa vore att ha separata men överlappande bedömargrupper. Kompetens inom nyttiggörande och samverkan behövs.

Fördjupningsspår

UKÄ:s bedömning: En fördjupad granskning av forskningens kvalitetssäkring bör utgöra del av den granskning UKÄ genomför i syfte att säkerställa att lärosätenas kvalitetssäkringsarbete förmår fånga upp eventuella brister samt främjar hög kvalitet i forskning

Relativt många remissinstanser avböjer att kommentera denna bedömning, av dem som gör det är nästan alla positiva. Några synpunkter är att det är viktigt att utveckla metoden i det fortsatta arbetet, och att ta hänsyn till små högskolors förutsättningar. En åsikt är att

det ändå sker en kvalitetskontroll av forskningen inom vetenskapssamhället självt, och att fördjupningsspår därför är onödigt och dessutom innebär större belastning på lärosätet.

Resultat

UKÄ:s bedömning: Den granskning av forskningens kvalitet som sker vid lärosätet ska vara systematisk och leda till kvalitetshöjande åtgärder

De remissinstanser som kommenterar detta instämmer i UKÄ:s bedömning. En synpunkt som lyfts fram är att vikten av systematik inte får tolkas som att kvalitetssäkring behöver ske på samma sätt, från gång till gång eller på samma sätt mellan lärosätets olika delar. Med andra ord är det viktigt att ta hänsyn till varje lärosätes specifika kvalitetskultur. Ett lärosäte anser att ett slutligt omdöme bör ges för varje bedömningsområde, inte enbart för helheten och att bedömningen måste innehålla utförliga och tydliga motiveringar som understödjer lärosätets eget kvalitetsarbete.

Sanktioner

UKÄ:s bedömning: Ett negativt utfall i UKÄ:s granskning av forskningens kvalitetssäkring kan leda till ett utökat antal utvärderingar på forskarutbildningsnivå

Ingen av remissinstanserna instämmer i detta förslag. En vanlig invändning är att ett negativt utfall i en granskning är ”sanktion nog”.

Bilaga 1. Inkomna remissvar.

Universitet	1	Chalmers
	2	GU
	3	KI
	4	KTH
	5	LiU
	6	LTU
	7	LU
	8	MiUN
	9	MaU
	10	SLU
	11	SU
	12	UmU
	13	UU
	14	ÖrU
Högskolor	15	BTH
	16	DU
	17	FHS
	18	GIH
	19	HB
	20	HH
	21	HIG
	22	HKR
	23	HS
	24	HV
	25	JU
	26	MDH
	27	SH
Konstnärliga	28	Beckmans (enskild)
	29	KKH
	30	KMH
	31	Konstfack
	32	Uniarts
Enskilda	33	ESH
	34	RKH
Statliga forskningsråd	35	Formas
	36	FORTE
	37	Vinnova
	38	VR
Div myndigheter	39	Energimyndigheten
	40	KB
	41	Rymdstyrelsen

Nordiska systemmyndigheter	42	NOKUT
Arbetsliv och studentorganisationer	43	Läkarförbundet (SACO)
	44	Lärarnas riksförbund (SACO)
	45	Naturvetarna (SACO)
	46	SACO
	47	SFS
	48	SKL
	49	SULF
	50	Sveriges ingenjörer (SACO)
	51	Tandläkarförbundet (SACO)
	52	TCO
Intresseorg o dyl	53	KVA
	54	SSF
	55	SUHF
	56	VA
Svarat att de inte har några synpunkter	57	Naturvårdsverket
	58	Riksrevisionen
	59	SCB
	60	SIDA